

de Kor

JULI 1951 No.7

Redactie: Bob Entrop Dierenselaan 89 Den Haag Telefoon 320875

WE PAKKEN DE ZAAK AAN

De zee-aquatiek in betere banen naar een hoger plan

In de Kor van de vorige maand werd de belofte gedaan terug te komen op de details van 'de Nieuwe weg' in de zee-aquatiek. Deze details zullen achtereenvolgens onder de aandacht van de lezers gebracht worden, waarbij tevens de hoop uitgesproken wordt, dat 'de Nieuwe weg' een drukbetreden weg zal worden. Met andere woorden, dat de hier te geven richtlijnen weerklank zullen vinden bij allen, die zich met een zee-aquarium bezig houden, dat zij er hun voordeel mee zullen doen en dat in gezamenlijke arbeid veel in het belang der zee-aquatiek bereikt zal worden. We zullen nu maar niet langer praten. We weten allen waar het omgaat. Hieronder volgt een kort overzicht van de verschillende punten, die achtereenvolgens besproken zullen worden.

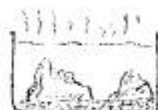
- .Kennis van zaken
- .Eigen waarnemingen en experiment
- .Het veldwerk
- .Wat centraal gedaan wordt
- .We reiken elkaar de hand
- .Vormen wij een kerngroep?

KENNIS VAN ZAKEN. We kunnen er onze lezers niet vaak genoeg op wijzen, dat het lezen van boeken en tijdschriftartikelen op zee-biologische gebied toch zo uiterst belangrijk is voor iedere zee-aquariumliefhebber, die niet als een vreemde in Jeruzalem wil blijven rondzwalen. We weten wel, dat de voorraad literatuur nu niet schrikbarend groot is, maar toch zijn op verschillende gebieden aardige populaire werkjes verschenen, die het doorlezen (of doorwerken) ten volle waard zijn. Zij vormen tevens de spiegelplank naar de "zwaardere kost"-de wetenschappelijke werken-die toch heus voor de werkelijke liefhebber geen abracadabra behoeven te betekenen. Ieder vak, maar ook iedere liefhebberij, maakt een beetje theorie noodzakelijk. En wat is onze theorie toch niet van een aantrekkelijk karakter. Zij verhaalt ons steeds maar weer van die boeiende dieren-en plantentewereld, waaraan wij zo veel uren van intens natuurgenoet beleven. Bij ieder boek (je) dat U gelezen heeft wordt Uw kennis verrijkt en gaat het dier of de plant meer voor U betekenen. U zult spoedig van het dier meer weten dan alleen zijn naam!

Een goed bedoelde tip: Duik in een catalogus van een grote bibliotheek (openbare leeszaal, Kon. Bibliotheek, Universiteitsbibliotheek) en begin, net als met Uw eerste bakje ook met een eenvoudig populair werkje.

Ik weet zeker dat U na een paar uur lezen een heel stuk verder gevorderd zult zijn op de glibberige weg der zee-aquatiek.

Een volgende keer spreken we nog eens over het Centraal Archief, waaraan reeds door enkele leden gewerkt wordt en waarvoor wij toch graag ook U zouden interesseren. Juist in het belang van Uw liefhebberij!

Zeesterren verdragen moeilijk een al te hoge temperatuur en dus zoek je naar een oplossing voor een koel bakje. Het bakje was aanwezig - volgias 25x20x18 cm-en werd van een zeezandbodem en enkele kale stenen ter decoratie voorzien. Twee middelmatig grote zeesterren en een trosje kleine mosselen als voer v.r.mden de bevolking. Het kreeg een plaatsje op de vensterbank met de achterruit naar het W-N.W. gericht. Van een uur of vijf tot een uur of seven kreeg het de late middagzon. Zo veel mogelijk stond het raam open en koeide 's nachts het bakje behoorlijk af. Overdag liep de temperatuur (door de omgevingswarmte) toch nog zo hoog op (eind April), dat de zeesterren na verloop van tijd het tijdelijke met het eeuwige verwisselden. Dit gebeurde zo omstreeks 15 April. Dode dieren verwijder je natuurlijk zo snel mogelijk, maar ik kwam daar pas enkele dagen na de overlijdensdatum toe. Kort en goed: het water riekte behoorlijk toen ik alle lijkjes-de mosselen waren ook dood gegaan-uitschepte.

Nu moet ik nog even vermelden dat in het bakje nog zo'n echte sfeer van een keraversingericht-aquarium hing, en elk spoor van wierengroei ontbrak.

Plotseeling komt het bericht af dat onze secretaris en ondergetekende naar Knokke zullen gaan om daar zee-bakken in te richten (zie Kor 5). We vertrokken Donderdag 19 April, mijn vrouw met een riekend zee-aquarium achterlatend. Maandag 23 April keer ik terug en begroet bij mijn thuiskomst na vrouw en kinderen ook mijn bakken, die dik onder de groene algenslag zitten. Ook het stinkende bakje was ondoorzichtig geworden. Nu was dat eigenlijk wel te verwachten geweest, want de zon had de laatste dagen wel haar aanwezigheid getoond. De ruiten worden met de algenschrapper afgestoken en daar komt de kale steen in glashelder water te voorschijn. Alleen kaal is hij niet meer, want zijn kop draagt een prachtige pruik van fijn darmwier. Ook tegen de achterruit en zijruiten zitten meer dan 5 cm lange wierslierten gehecht. Dat was nog eens een verrassing! Maar wat ook heel typisch was: het water was volkomen heider en ook lekker fris naar de zee. De temperatuur? Ja die was inderdaad knap hoog, af en toe zo toren de 29 graden C.

Nu staat het bakje nog steeds goed en het darmwier heeft zich tot een waar bos ontwikkeld, waartussen allerlei cyclopsachtigen en jonge vlokreeften-kinderen van een echtpaar vlokreeft, dat ik in het bakje uitgezet had- rondkrioelen dat het een lust is. De zuurstof ontwikkeling is enorm. Na een flinke belichting door de zon is het water oppervlakt één schuimmassa en worden tussen de darmwierpruiken- evenals door de algen op de bodem- de zuurstofbellen als droppels kwikzilver vastgehouden. Op de bodem ligt een flinke laag afval o.m. ook dode vlokreeftjes, waarop zich natuurlijk een sterk bacterienleven ontwikkelde. Dit bakje heeft mij goeden hoop voor de toekomst gegeven en wel hierom. Het zou nu gebleker kunnen zijn dat voldoende zonlicht- of direct daglicht- een behoorlijke wierengroei kan veroorzaken en tevens dat bij voldoende wierengroei de angst voor het blijven liggen van een lijkje in de bak niet zo groot behoef te zijn. Jammer dat voor vele van onze zeedieren de temperatuur in dit kleine bakje veel te hoog is. Wanneer wij de temperatuur nu eens constant 17 gr.C. konden houden en daarbij het zonlicht, als bij een tropisch aquarium, zonder vrees toegang kunnen verlenen, mogelijk, maar vermoedelijk wel zeker, zouden dan verschillende wiersoorten- vooral de groene- stevig aan de groei te krijgen zijn. Wie weet spreker we dan ook nog eens van "een biologisch evenwicht"- al is deze term niet geheel juist- in onze zee-aquaria.

3/ STRANDKRAB. Pas gevangen strandkrabben maken vaak mosselen open door de ronde kant tussen hun kaken te nemen en stukjes van de schelp af te knabbelen, tot ze met hun scharen het werk kunnen voltooien. Wanneer men deze dieren enige tijd in een aquarium heeft en ze aan ander voedsel gewend zijn, vertonen zij dit kunstje niet meer (Toch wel. Juist toen we nog al karig gevoerd hadden met wormen, visvlees ed. en de krabben kennelijk honger hadden, zag ik vaak dat zij los op de bodemliggende mosselen op de zelfde manier bewerkten. Red.)

4/ GRONDELTJE. Wanneer men de enorme scholen grondeltjes in Bergen op Zoom of Hellevoetsluis bv. ziet, die met de opkomende vloed meezwemmen in water dat enkele centimeters diep is, vraagt men zich af waar deze weldoervrede dieren hun voedsel vandaan halen. Het lijkt mij voor de hand liggend aan te nemen, dat zij voornamelijk leven van kleine kreeftachtige diertjes te grootte van cyclops, te meer daar zij in het aquarium de hierin aanwezige cyclopsachtigen tussen neus en lippen meepikken. Wanneer bovenstaande veronderstelling juist is, is het weer opvallend, dat de grondeltjes toch in staat zijn zulke grote brokken te verorberen.

Uit deze enkele voorbeelden zal het duidelijk zijn, dat wij nog bijzonder weinig weten van de voeding. Nog groter wordt onze onkunde, wanneer wij nu eens een aantal vissen gaan bekijken, die ook in het aquarium al kieskeuri zijn. Het valt daarbij op dat vaak jonge dieren zeer sterk op een bepaalde soort voedsel gesteld zijn, terwijl de volwassenen veel minder hoge eisen stellen.

1/ KLEINE ZWENAALD. De volwassen dieren kunnen slechts gevoerd worden met daphnia's, cyclops, muggenlarven (grijze) en Artemia. Daar zij zich ook aan jonge zwenaalden vergrijpen, behoort jonge vis misschien ook tot hun menu.

2/ GROTE ZWENAALD. Ik kreeg eens ongeveer 3 cm lange dieren in handen. Deze aten de eerste dagen uitsluitend kleine cyclopsachtige diertjes, die in mijn bak aanwezig waren. Met veel moeite kon ik ze er toe brengen om Artemia nauplii tot zich te nemen. Veel meer interesse hadden zij voor klein Artemia's die de volwassen vorm bereikt hadden.

3/ BOTERVIS. Een jonge botervis van 2-3 cm was niet aan het eten te krijgen met het gebruikelijke voer. Ook niet met Artemia's of vlokreeften. Kleine waterpissebedden werden echter met graagte gegeten. Deze kwamen blijkbaar het meest overeen met de natuurlijke voeding van deze vis, die meestal in holen vlak bij de grond leeft en deze niet vaak verlaat, zodat hij voor zijn voeding afhankelijk is van dieren, die "laags komen lopen".

4/ SEEDONDERPAD. De volwassen dieren zijn garnaleneters, die echter in het aquarium allerlei voedsel nemen. Jonge dieren van enkele centimeters zij echter zeer kieskeurig en ik kon ze alleen voeren met cyclops, kleine vlokreeften en kleine Artemia's in volwassen vorm. Artemia nauplii werden genegeerd. Aardig is de gewoonte van deze dieren om een strategische positie op een steen in te nemen en van daaruit de omgeving af te loeren.

Komt er een prooi in zicht, dan schieten zij er bliksemsnel op af en meteen weer terug naar hun steen.

5/ SLEIJMVIS. De jonge dieren kon ik alleen voeren met Artemia, zowel nauplii als kleine exemplaren in de volwassen vorm en verder kleine vlokreeften. Grotere dieren zijn veel minder kieskeurig en eten ook onchytreaen en tubifex. Ja zelfs doodvoer.

6/ SLAKDOLF. Deze vis is zeer speciaal gesteld op waterpissebedden en vlokreeften. Misschien eet hij in de natuur garnalen. Zijn voedingswijze, waarbij hij door de planten zwemt en op 't gevoel zijn prooi zoekt, wijst wel sterk in de richting van vlokreeften als hoofdvoedsel. Een dier dat steeds voedsel uit de hand kwam halen, nam tubifex en onchytreaen wel aan, maar spuwde dit voer schielijk weer uit.

Het is niet nodig hier verder in te gaan op de gewone voersoorten als enchytraeen, tubifex, daphnia's, mosselvlees enz. Een goed en niet duur voer zijn gedroogde garnalen, die in elke viswinkel verkrijgbaar zijn en voor gebruik met een gilette mesje in kleine plakjes gesneden kunnen worden, zodat ze in het water snel weken. Ook gedroogde daphnia's worden door een aantal dieren graag gegeten.

Tenslotte nog iets over een aantal minder gebruikelijke voedsels, die voor ons in bepaalde gevallen zeer belangrijk kunnen zijn. In de eerste plaats Artemia. Zowel nauplii (larven) als in de volwassen vorm-hetzij als grote of kleine dieren, zijn de Artemia's een prima voer, dat eigenlijk bij geen enkele zeevaterliefhebber mag ontbreken. Het opkweken van deze dieren staat beschreven in "Het Aquarium" van Januari 1950. Van belang is ook de vlokreeft. Hiervoor zijn vele soorten in zee en zoetwater aanwezig. De meest gewone soort in zee is gemakkelijk te kweken, mits men aan twee voorwaarden voldoet, nl. een goede groei van draadalg en een goede doorluchting. De draadalg krijgt men alleen maar met behulp van het zonlicht, zodat men op moet passen voor te hoge temperatuur.

Deze alg dient als voedsel, deels als schuilplaats voor de jonge dieren, die anders kans lopen door de volwassenen te worden opgegeten. Verder kunnen zij gevoed worden met gedroogde daphnia's of ander droog visvoer. De volwassen dieren worden tot 1,5 cm; de pasuitgekomen jongen, die de zelfde vorm hebben als de oude dieren, zijn slechts ongeveer 1 mm lang. Tenslotte kan men waterpissebedden in alle afmetingen practisch in iedere sloot vinden.

-----Belangrijk-----Belangrijk-----Belangrijk-----
Iederen dag ontvangen wij vele brieven. Wij willen deze graag uitvoerig en zo snel mogelijk voor U beantwoorden, maar.....DAN VOORTAAN EEN POSTZEGEL VOOR ANTWOORD INSLUITEN !!!! Vriendelijk bedankt voor de medewerking!

ZEEDIJREN UIT CURACAO

Daar ik bang was dat door een ongeluk het geringe aantal Curacao'se visjes dat in mijn bezit was verloren zou kunnen gaan, heb ik een volwassen paartje gegeven aan de heer Francken te Geldrop, die een expert is in het kweken van tropische vissen. De heer Francken berichtte mij dat hij er in geslaagd is een veertigtal jongen te kweken, Hiermee kunnen dus vermoedelijk alle gegadigden aan een paartje geholpen worden. Daar de heer Francken mij verzocht heeft de verdeling te regelen, verzoek ik allen, die voor een paartje in aanmerking wensen te komen (ook degenen die mij reeds vroeger schreven) mij ten spoedigste te melden, dat zij in het bezit van deze dieren willen komen. Zij krijgen dan van mij in Augustus bericht wanneer zij de visjes kunnen komen afhalen, hetzij bij mij, hetzij bij de heer Francken.

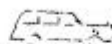
C.v.d. Meer, Jacob Catslaan 67, Leiden.

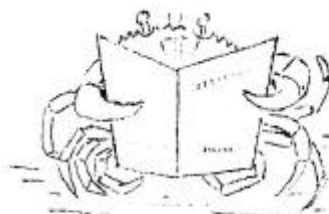
STRANDWANDELAARS! HIER ZIJN DE HOOGWATERLIJDEN VOOR ROTTERDAM.

1 Juli	2,24 uur en 15,02 uur	Den Helder ong. 3 uur later
8 Juli	7,14 uur en 19,11 uur	Ijmuiden ong. 1 uur vroeger
15 Juli	0,04 uur en 12,57 uur	Scheveningen 1½ uur vroeger
22 Juli	7,17 uur en 19,22 uur	H.v.Holland 1,45 uur vroeger
29 Juli	0,28 uur en 13,27 uur	Vlissingen 2,45 uur vroeger
5-8 Uur later is het dus laagwater. En nu maar snorren!!!		

---EXCURSIE NAAR PETTEN EN KAMP EN DEN HELDER---

We hebben het plan vanuit den Haag een excursie per Station Car te organiseren naar Petten en Kamp en Den Helder. Autokosten zullen bedragen F,8,50 per man. Gegadigden gelieven zich snel te melden bij de redactie. Zij ontvangen dan nog nadere inlichtingen. Wie er in principe voor voelt melde zich!

CARCINUS IN ZIJN BOEKENHOEK

VOGELS VAN WADDEN EN RIVIERMONDEN door G.F. MAFFKINK

Sterk zou ik me moeten vergissen, wanneer ook dit jaar weer niet vele van onze lezers hun vakantie op en langs de slikken gaan doorbrengen, natuurlijk om meer bekend te raken met het typische zeedierenleven, dat onze wadden en slikken eigen is.

Met vangpotten, schopje en schepnet gewapend, maken zij hun verkennings-tochten over eindeloze, vetglimmende wadden, waar duizende pierenhoopjes de decoratie vormen. Maar er is nog meer te zien op deze terreinen, dan alleen wormen en weekdieren. Een bont en imposant vogelleven, dat juist de voorkeur geeft aan deze gebieden, houdt ons bij onze onderzoekingen gezelschap. Wie van deze wadvogels meer wil weten dan alleen de naam, leze dit boekje, waarin de schrijver ons een aantal vogels voorstelt en daarbij vele wetenswaardigheden vertelt over leefwijze, voedselzoe-ken, milieu enz. Scholeksters, kluten, plevieren, eenden, aalscholvers, zwanen en ganzen enz. enz., U zult er iets van vinden in dit werkje, dat deel uit maakt van de grote serie "wat leeft en groeit", die nog steeds met allerlei aantrekkelijke onderwerpen uit de levende natuur verrijkt wordt. Uitgave: Uitgeverij Het Spectrum, Utrecht. Prijs: Ingen. F. 2,90. In linnen F. 3,90. en in half leer F. 5,90

ZWERVEND LANGS DE ZUIDWAL door RINKE TOLMAN

We zouden dit typografisch keurig verzorgde boek een gepubliceerd natuurdagboek kunnen noemen. Trouwens het is het ook eigenlijk. Rinke Tolman, die we ook uit zijn andere natuur historisch werken hebben leren kennen als een echt natuurliefhebber, heeft-zoals iedereen die natuurwandelingen onderneemt moet doen- nauwkeurig te boek gesteld hetgeen zijn oor te horen en zijn oog te zien kreeg op de 60 excursies, die hij in de contreien, grenzende aan de voormalige Zuiderzee, ondernam. Het boek kan een stimulans zijn voor hen, die menen dat er alleen in de mooiste-lees warmste-maanden van het jaar buiten iets te beleven zou kunnen zijn. Neen, wie de natuur goed wil leren kennen trekt er ook op uit, wanneer een snerpende Oostenwind over de velden blaast. Rinke Tolman vertelt hier in dagboeksfeer heel veel over planten en dieren en de ontmoetingen met hen feestelijke gebeurtenissen, ook al zwoegde hij door kniehooch sneeuw.

Natuur historisch bekeken heeft dit boek zijn waarde, omdat de inpedering langs de IJsselmeer-zuidkust op flora en fauna een belangrijk veranderinge invloed zal hebben. De reisgenoot van de schrijver, W.A. van Elmpt, vervaardigde de foto-illustraties, waarvan mij de landschapopnamen het beste bevallen. Dit "inspiratieboek" werd uitgegeven door Uitgeverij Born te Assen. Prijs F. 12,50

DE FAUNA VAN NEDERLAND

Uit de FAUNA VAN NEDERLAND, uitgegeven door A.V. Sijthoff's Uitg. My. N.V. te Leiden ontvingen wij de volgende delen, die vooral voor de bestudeerder van zee- en strandleven uiterst belangrijk zijn.

n de Februari Kor bespraken wij reeds het deel Decapoda, doch nu brengen wij graag onder Uw aandacht:

CHINODERMATA door Dr. H. ENGEL (Stekelhuidigen) Afl. VI F. 2, 35

ISCES door Dr. H. C. REDEKE (Vissen) Afl. X F. 8, 20

YDROZOA door W. VERVOORT (Polypen) Afl. K.V F. 10, 50

MOLLUSCA A. GASTROPODA PROSOBRANCHIA ET PULMONATA door TERA VAN BENTHEM JUTTING (Weekdieren-slakken) Afl. VII F. 9, 45

MOLLUSCA B. GASTROPODA OPISOBANCHIA, AMPHINEURA ET SCAPHOPODA door TERA VAN BENTHEM JUTTING en Dr. H. ENGEL (Weekdieren-Naaktslakken, Keverlakken en Stoottanden) Afl. VIII F. 11, 30

In deze delen in zijn natuur historische bibliotheek opneemt, mag gestust zeggen dat hij een waar standaardwerk bezit, dat hem bij het determineren van verschillende zeedieren nooit in de steek zal laten. Het is uist heel moeilijk voor de recensist om van deze werken, die een onnoelijke hoeveelheid gegevens over zeesterren, zee-appels, vissen (zowel uit het zoetwater als uit de zee), scheldieren en slakken in een kort bestek als een boekbespreking, het naadje van de kous te vertellen. Alle hier genoemde werken zijn volgens het zelfde principe opgebouwd, wat zo terecht is, omdat we dan heel gauw thuisraken in deze stof, die weliswaar leer wetenschappelijk bewerkt, toch voor ieder goed leesbaar en te verwerken is. Niet alleen wordt van ieder dier een uitvoerige vormbeschrijving gegeven, doch tevens worden vele bijzonderheden vermeld over vindplaatsen, verspreiding, milieu, Latijnse- en Hollandse naam, synoniemen etc. Sommige zee-aquariumliefhebbers zullen misschien een beetje schuw zijn voor deze "zwarte kost", die niet als een romannetje "genuttigd" kan worden, maar hij die de moeite wil nemen deze boeken werkelijk te studeren, zal aan de FAUNA VAN NEDERLAND zo ontzettend veel genegen beleven, dat de prijs, die voor dit soort werken nu eenmaal nooit zo laag kan zijn, het graagste betaald zal worden.

Voor wie zijn hart aan de zee heeft verpand, ruime ook een plaatsje in voor deze afleveringen van de FAUNA VAN NEDERLAND.

BEKNOPTE HANDLEIDING VOOR VLINDERLIEFHEBBERS EN VLINDERVERZAMELAARS
door A. v. d. STRAATEN. Prijs F. 1.35

Uitgeverij "De Torenlaan" Assen zond ons de tweede druk van bovengenoemd werkje. De schrijver breekt hier een lans voor het zelf samenstellen van vlindercollecties, waarbij hij gelukkig tevens een waarschuwend woord laat horen tegen de "verzamelwoede". Na een inleiding, waarin algemene dingen gezegd worden van de bouw van vlinders en rupsen, volgt de techniek van het vlinders-rupsen en poppen prepareren, met als doel het aanleggen van wetenschappelijk verantwoorde verzamelingen. Ondanks dat dit boekje een beknopte handleiding moet zijn, vindt de beginner er veel praktische tips in. Bij het prepareren der rupsen hadden we graag nog even vermeld gezien hoe de rupsen in de verzameling bevestigd worden, terwijl bij het fotograferen van insecten misschien ook even aangestipt had kunnen worden welke camera's zich het meest voor insectenfotografie lenen.

BESTEL UW BOEKEN BIJ ONZE ADVERTERENDERS ! U STEUNT ER B.M. MEE !!!!!!!
